

ДОСВІД РОБОТИ КОНОТОПСЬКОГО МУЗЕЮ АВІАЦІЇ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Беллоніна Ольга

Київ

Музеї є своєрідними центрами моральної та духовної культури, призначені передавати накопичений досвід новим поколінням [2,3,4]. Психологи вважають, що чим раніше відбувається залучення дітей до музею, тим більш ефективними видаються наслідки його впливу на особистість людини [1,2,3,4].

Одним з напрямків роботи будь-якого музею є розробка і проведення екскурсій для відвідувачів. Проте в ході нашого дослідження було виявлено, що 40% технічних музеїв у різних регіонах нашої країни не готові до співпраці з екскурсантами 4-5 років, ще 20% виявили готовність, проте такого досвіду поки що не мають. Бажання та досвід мали всього декілька. Серед них Конотопський музей авіації, з якого ми і розпочали наше дослідження.

У даній статті представлені результати експерименту, проведеного у Конотопському музеї авіації по роботі з дітьми дошкільного віку.

Перший етап експериментального дослідження переслідував мету виявити рівень психологічної готовності дошкільників до відвідування музею. Для цього слід було виявити, які знання мають діти про авіацію взагалі, і, яка їх емоційна установка на відвідування музею. З цією метою використовувався метод бесіди з вихователями та самими вихованцями. У якості випробованих виступили вихованці середньої групи ДНЗ «Сонечко» м. Конотопа (24 дитини у віці 4-5 років). Бесіда з вихователями проводилась по заздалегідь наміченому плану. Нас цікавило, перш за все, розуміння дітей, що таке авіація, знання, які вони мають про літальні апарати, що читали та які мультфільми дивились з цієї тематики. У дітей же запитували про їх настрій на екскурсію. Відповіді у всіх були позитивні. Було зрозуміло, що вихователі провели попередню роботу і екскурсія сприймалась, як довгоочікуване свято. Це говорить про те, що у дошкільників присутня яскраво виражена потреба дієво сприймати і пізнавати

все нове, що досі не було присутнім у їх життєвому досвіді [1,3]. Це сприяє приємному психологічному тлу, і цим слід скористатися екскурсоводам.

На другому етапі нашого дослідження ми мали змогу перевірити правильність нашої гіпотези про наявність феномену вікової вибірковості у сприйнятті експозиції дітьми середнього дошкільного віку. Для цього був використаний метод спостереження, який полягав у протоколюванні об'єктів, обраних дітьми у ході огляду експозиції та фіксації їх мовних виразів.

Необхідно зазначити, що при проведенні екскурсій слід враховувати вік дітей і розбивати їх на підгрупи, бо інтереси і знання у дітей різняться відповідно до віку [1,2,3].

У ході дослідження ми виявили наступні види експонатів, що представлені у залі №1: фото, документи, макети авіаційної техніки, військова форма одягу, нагороди. На відкритих майданчиках були представлені 5 гелікоптерів КБ М.Л. Міля та учбово-бойовий літак Л-39, авіаційні агрегати та наземний комплекс тренування льотчиків (катапульта).

Аналіз експериментальних матеріалів дозволяє констатувати, що експозиційний зал №1 не зацікавив маленьких відвідувачів, більшість експонатів виявилась поза колом їх інтересів. Час перегляду цього залу зайняв не більше 2 хвилин. У зоні «активної уваги» перебувало не більше 5 експонатів. На відміну від першого залу відкриті майданчики викликали живий інтерес та захоплення. Таким чином, можна зробити висновки, що увагу дітей середнього дошкільного віку, перш за все, привертають наступні об'єкти:

1. експонати, що відрізняються яскравістю, новизною та оригінальністю;
2. експонати, зовнішній вигляд яких знайомий або здається знайомим
3. об'ємні, великі за розміром предмети;
4. експонати, що складають кольоровий та (або) розміровий контраст з оточуючими об'єктами.

Структурно робота екскурсовода підрозділяється на наступні етапи - підготовчий, початок, основний та заключний. На першому етапі задача полягає

у тому, щоб дізнатися про цільову аудиторію, знання дітей, їх життєвий досвід, тобто прочитані казки, побачені мультфільми з цієї тематики напередодні або безпосередньо перед екскурсією. На другому етапі починається робота безпосередньо з дітьми. Найголовніше – це вміння зацікавити слухачів, привернути до себе їх увагу. Третій етап є основним, у ньому розкривається суть матеріалу, який необхідно викласти і донести так, щоб дитина зрозуміла і запам'ятала. Четвертий етап є заключним, бо тут відбувається закріплення матеріалу екскурсії.

В Конотопському музеї авіації практикується і така форма роботи, як домашнє завдання. Дітям пропонують відтворити (намалювати, зліпити, сконструювати, зробити аплікацію) те, що вони побачили, що їм сподобалось і запам'яталось. Свої роботи діти приносять в дарунок музею. Аналіз дитячих робіт стає цікавим експериментальним матеріалом з вивчення сприйняття дітьми технічних експонатів музею.

Методи ознайомлення з експозицією – наочні, практичні, словесні. Для того, щоб активізувати пізнавальну діяльність дітей у процесі екскурсії екскурсоводи використовують такі прийоми, як запитання, пояснення, порівняння (експонатів з героями казок, мультфільмів, представниками фауни – тваринами та комахами (наприклад: Л-39 – «Учбова парта», Мі-2 – «Бабка», «Чебурашка», Мі-24 «Крокодил», Мі – 6 «Корова», Мі -8 «Робоча конячка» або «Бджілка»); використання художнього слова (загадки, віршики) і, навіть, діти виконують практичні завдання у ході обстеження експонатів, включаючи різні аналізатори (зорові, слухові, дотикові, кінестетичні).

Важливими умовами успішності екскурсії є раціональність спостереження, посильна участь дітей у ньому. Екскурсія проводиться в основному у формі бесіди, в якій діти можуть висловити свої думки, стати співучасником події – пізнання нового.

Особливістю технічного музею є те, що відвідувачі мають змогу пізнавати експонати творчо, у русі, сівши за кермо літака або гелікоптера, уявити себе пілотом. Такі екскурсії не тільки закріплюють знання про літальні апарати, а

також дають змогу діагностувати вже існуючі та сформувати нові уявлення та інтереси маленьким відвідувачам.

Підсилюючим фактором сприйняття дітьми експонатів у Конотопському музеї авіації, який розташований поряд з авіаційним заводом, є також спостереження під час проведення екскурсії за реальними польотами гелікоптерів та літаків у небі. Одночасно діти мають можливість побачити літальний апарат, як на землі, так і в небі. Необхідно зазначити, що такий збіг обставин не завжди можливий, але цілком реальний.

Проведене дослідження дозволило розкрити особливості вибіркового сприймання дошкільниками музейної експозиції. Це вкрай важливо, оскільки значення екскурсій полягає в забезпеченні першого сприймання невідомих предметів і явищ [2,4]. За правильної методики таке сприймання є яскравим і цілісним, наснаженим емоційним ставленням дитини до побаченого, що сприяє розвитку її пізнавальних інтересів.

Робота з проведення екскурсій для дітей 4-5 років ведеться поки що експериментально. Дуже багато у цій роботі залежить від індивідуальності екскурсовода, його педагогічного таланту, одну й ту саму екскурсію не завжди легко відтворити іншому екскурсоводу. Тому багато музеїв ще не готові перейти на масовий прийом маленьких відвідувачів.

Треба відмітити, що психолого-педагогічні дослідження в технічному музеї України відбуваються практично, уперше, проте, на нашу думку, вони є необхідними, здатними надати неоціненну допомогу у розробці нових прийомів і методів роботи з дітьми в музеях.

Література:

1. Мухина В.С. Возрастная психология. - М.: Академия, 2004.
2. Шолохов В.Н. Организация и проведение экскурсий.-М., Профиздат, 1965.
3. Бутакова И. В. Особенности развития восприятия ребенка дошкольного возраста <http://festival.1september.ru/articles/578694/>
4. Зоря Г.Г. Воспитание духовно-нравственной культуры средствами музея. <http://journal.rtsoko.ru/pravoslavie-i-kultura-vospit-musei.htm>